

Grøndalslund Kirke

ONSDAG DEN 5. SEPTEMBER
København
Bombardement 1807

Den 2. september er det 200 år siden englænderne begyndte bombardementet af København. Efter slaget på Reden 1801 prøvede Danmark at holde sig gode venner både med England og Frankrig. I sommeren 1807 afviste Kronprins Frederik VI et ultimatum fra England om at udlevere flåden, og derefter indledte englænderne et lynangreb på Danmark. Det bestod i en landsætning af 30.000 soldater. Under selve bombardementet mistede ca. 1.600 københavnere livet, og Danmark endte med at måtte udlevere, hvad der var tilbage af flåden. Bombardementet kom til at danne skel mellem den rige florissante handelsperiode og den økonomisk fattige, men kulturelt rige periode, Guldal-

deren, og fik en betydning for det Danmark vi kender i dag. *Foredraget holdes af historiker og fuldmægtig i undervisningsministeriet Henrik Saxtorph*

ONSDAG DEN 19. SEPTEMBER
Don Carlos

ved cand.mag.
Bjørn Steding-Jessen

Operaen er baseret på Schillers berømte drama om magt, kærlighed, jalousi, oprør, religion og inkquisitionen i 1500-tallets Spanien. Det tager udgangspunkt i et autentisk miljø med virkelige personer og konflikter, men karakteristisk for Schiller har han yderligere dramatiseret og kommenteret hændelserne ud fra sin tid og sine egne holdninger i slutningen af 1700-tallet. Her har Verdi så fundet de fleste af de handlingsmomenter, problemstillinger og følelser der udløste hans største musikalske fantasi i 1860'erne, og bl.a. derfor er det hans længste og flotteste opera – i fransk stil.

Udover en indføring i operens tilblivelse, opbygning og musikalske stil bliver der også givet en oversigt over de forskellige versioner operaen findes i samt en oversigt over de mange spændende konfliktkombinationer, der er i selve dramaet.

En handlingsgennemgang bliver ledsaget af musikkeksempler fra en af de bedste indspilninger af værket, og centrale motiver og temaer bliver spillet på klaver.

Operaen er aktuel på Det Kgl. Teater med opførelser i november og december 2007.

ONSDAG DEN 3. OKTOBER
"Oldemor" med rygsæk i Peru – 2007

ved aftenskolelærer
Birgit Ross

"Alt er stort og voldsomt i Peru – de største modsætninger, tror jeg, som jeg har mødt nogen steder i verden. Kystsletten er ca. 2.400 km, langs det vidunderlige Stille-

hav, som er alt andet end stille – Gennemsnitsbredden ca. 500 km, i alt næsten 30 x større end Danmark.

Langs kysten enorme trostesløse ørkener, hvor mennesker bor i forfærdelige slumkasser af muddersten og sivmætter, nærmest på en losseplads. Der er skidt og skrald overalt, hvor gribbe flyver henover. Kæmpestore bjergkæder man skal over eller op på, højeste tinde 6.767 m. Ved

Pisco fløj enorme kondorer. På den anden side ligger Amazonas junglen.”

Således indleder Birgit Ross sit foredrag om Peru. Hun fortæller levende om alle de steder hun har besøgt, bl.a. Cuzco, inkaernes gamle hovedstad, Titicaca-søen, Arequa med de arkæologiske museer og Trujillo med de store trinpyramider.

Hun slutter: *”Tilbage til forurenede Lima med 8-10 millioner indbyggere med hundrede vis af busser og taxi, som alle kører som død og h..., men heldigvis også 3 meget store pragtfulde arkæologiske museer, samt det aparte ”Museo del Tribunal de la Santa Inquisición” - Den hellige Inkvisition!!!*

Som altid en rejse på godt og ondt – jeg har rejst tusinder af km med fly, bus, tog og taxa for ikke at tale om apostlenes heste – i timer, dage og nætter. Men de vidunderlige indtryk og de venlige og hjælpsomme mennesker på min vej opvejer langt alle besværligheder.”

ONSDAG DEN 24. OKTOBER
William Shakespeare – liv og digtning

*ved Christina Philipstätt,
præst og højskolelærer*

Hvem var han egentlig denne digter, hvis værkers ægthed i århundreder har været draget i tvivl?

Tag med på rejse tilbage til 1500 tallets England, og mød en af historiens største personer, William Shakespeare.

Foredraget er sammensat af historien om hans liv samt genfortælling af nogle af hans bedste skuespil.

ONSDAG DEN 7. NOVEMBER
Rom Traktaten

Tyskland, Italien, Frankrig og Benelux-landene underskrev, som de første lande, Romtraktaten i marts 1957. Her i 50-året for den første traktat tales der meget om, hvad en ny traktat skal indeholde, og ikke mindst om den vil kræve folkeafstemning eller ej. Men hvad gik der forud for Rom-traktaten, og hvad er der sket siden? Hvilken betydning har det europæiske samarbejde haft set med danske, med europæiske og med globale øjne?

Lektor, cand. polit. Kjeld Lykke vil føre os igennem historien.

ONSDAG DEN 21. NOVEMBER
Den danske velfærdsstats historie

ved Henning Tjørnehøj

Med udgangspunkt i de første moderne sociale love i 1891-92 – aldersunderstøttelsesloven og sygekasseloven – gennemgås det danske velfærdssamfunds udvikling: Over Kanslergadeforligets Socialreform 1933, tilbagelaget under Besættelsen, de Konservatives og Socialdemokratiets næsten enslydende efterkrigsprogrammer – S-programmet med titlen ’Fremtidens Danmark’ skrevet af J. O. Krag – frem til den ’definitive’ udvikling af velfærdssamfundet fra 1960’erne og den liberalistisk orienterede kritik af denne samfundsmodel, som den f.eks. fremtræder i Anders Fogh Rasmussens bog ’Fra socialstat til minimalstat’.

Kommende arrangementer

SØNDAG DEN 23. SEPTEMBER **Menighedsrådets** **heldagstur til** **Bosjökloster i Sverige**

Heldagsturen går i år til Bosjökloster slot og haver i Skåne. Det er et ualmindelig smukt beliggende slot, der oprindeligt blev grundlagt som Benediktinerkloster

ca. 1080 og med en kirke fra 1100-tallet. Vi kører fra Grøndalslund kirke lige efter højmessens, og efter en behagelig køretur over Amager og Øresundsbroen forventer vi at være fremme ved 13-tiden. Vel ankommet skal vi nyde en "Bosjökloster buffet", og dertil serveres en vand eller øl.

Efter frokosten er der rundvisning på slottet og det lille nonnemuseum i Refektoriet. For dem der har lyst, vil der også være mulighed for at gå en tur i parken og at se urtegården. Denne er omgivet af høje mure med klatreroser, vedbend og klematis, og indenfor vokser både krydderurter og lægeplanter.

Inden vi vender hjem til Rødovre vil der blive serveret kaffe og kage i slottets café. Vi forventer at være hjemme omkring kl. 17.30.

*Billetter kan købes på
kordegnkontoret søndag
den 2. september.
Pris 150,00 kroner.*

BJ

TORSdag DEN 1. NOVEMBER KL. 19.00

"Gospel, blues og Elvis"

Foredragsholder:

*Organist Gunnar Brønholt,
som er født på Langeland,
og opvokset på Lolland.*

*Organist ved Kildevældskirken
i København.*

Kor- og organistdirigent.

"De unge på 60" elsker dette foredrag, som med mange musikeksempler fra 50'erne og 60'erne skaber minder fra tilhørernes ungdom. På baggrund af sine rejser til Memphis, Nashville og Hol-

lywood beretter foredragsholderen om gospelmusikens og bluesmusikkens udvikling og indflydelse på nationalhelten Elvis Presleys sange. Man får en beskrivelse af Elvis' berømte hjem "Graceland" i Memphis, og man hører tidlige Elvis-indspilninger fra de berømte lydstudier "Sun Studio" i Memphis og "RCA Studio 5" i Nashville. I foredraget indgår fællessang; bl.a. får man lejlighed til at synge til akkompagnement af Elvis' orkester.

Kirkekoncerter

**SØNDAG DEN 30. SEPTEMBER
KL. 16**

**Koncert i kirken med
trio ”Triolina”**

Fra Bach til Beatles

*– Der er god musik, og der er
dårlig musik – (Miles Davis)*

*”Det er Triolina helt enig i, og
derfor lader vi os ikke kun in-
spirere af den klassiske musik,*

*men også af melodios rytmisk
musik”.*

Klassiske trioler af J.S. Bach
veksler med iørefaldende mu-
sik af Fauré og Grieg, nyere
værker af Debussy og Britten
samt velklingende udsættelser
af kendte sange af Beatles.

Triolina består Trine Geltzer
Dinesen, fløjte, Birgitte Lin-
dum, obo samt Lars Nabe-
Nielsen, orgel.

SØNDAG DEN 11. NOV. KL. 16

**Orgelværker af Buxtehude
ved Ulla og Kjeld Østergaard**

Diderich Buxtehude (1637-
1707) står som den største
dansk-fødte komponist fra æl-
dre tid. Han voksede op i Hel-
singør hvor faderen var orga-
nist, og Buxtehude blev selv
organist samme sted som vok-
sen. Fra 1668 fik han ansættel-
se ved Marienkirche i Lübeck,
hvor han forblev til sin død.
Han er den betydeligste kom-
ponist i tiden før Bach, og
Bach opholdt sig hos ham i tre
måneder i sine uddannelses-
år på sin lange fodtur fra Arn-
stadt. Ligesom Händel og Mat-
theson besøgte Lübeck for at
høre ham spille. I de store or-
gelværker afspejles Buxtehudes
højt besungne improvisations-
kunst, og han er foregangs-
mand for den store sammensat-
te kantateform (bibeltekst, arie,
koral), der i løbet af 1600-tallet
omsattes fra den tidlige italiens-
ske opera til kirkemusik.
Kilde: Gads musikleksikon

To kirkefrokoster

**SØNDAG DEN 9. SEPTEMBER
KL. 11.30**

Høstfrokost

Aktivitetsudvalget
inviterer igen i år til
høstfrokost i Sognegården

Vel mødt
efter gudstjenesten

*Tilmelding på
kordegnkontoret senest
6. september*

**SØNDAG DEN 25. NOVEMBER
KL. 11.30**

Julefrokost

Sidste søndag i kirkeåret
inviterer aktivitetsudvalget
til en dejlig julefrokost
i Sognegården

*Tilmelding på
kordegnkontoret senest
22. november*

**ONSDAGENE DEN
26. SEPTEMBER,
10. OKTOBER OG
28. NOVEMBER KL. 14-16**

Studiekreds om Kierkegaards ”Kjerlighedens Gjerninger”

ved Preben Svoldgaard Larsen

Jeg indbyder herved til studiekreds om Søren Kierkegaards ”Kjerlighedens Gjerninger”. ”Kjerlighedens Gjerninger” udkom i 1847 og er et af de centrale skrifter i Kierkegaards forfatterskab. Der læses udvalgte kapitler af bogen. Studiekredsen begynder den 26. september 2007 og slutter den 26. marts 2008.

Følgende to bøger benyttes:
Søren Kierkegaard (1847):
Kjerlighedens Gjerninger. Søren Gyldendals Klassikere, 2. oplag, 2003
Johannes Sløk (1983): Kierkegaards univers, En ny guide til geniet. Centrum, 2. udgave, 4. oplag 2002.

Bøgerne kan hentes på kordegnekontolet fra den 2. september 2007.

Første gang: 26. september læses i Sløk: Kierkegaards univers kapitlerne 1-3 (s. 7-25) og kapitlerne 11-12 (s. 110-128).

Alle er hjertelig velkomne.

**ONSDAGENE DEN
12. SEPTEMBER,
31. OKTOBER OG
14. NOVEMBER KL. 14-16**

Studiekreds om nye danske salmer

ved Berit Weigand Berg

*Tak for den lysende dag, der er gået,
gaven til os, dine hænder har rakt.
Tilgiv os det, som vi ikke fik nået,
tilgiv alt ondt, vi fik gjort eller sagt.*

Sådan lyder et vers af salmen ”Du, som har tændt millioner af stjerner”. Den er skrevet af biskop Johannes Johansen og har fået melodi af Erik Sommer. Denne salme af en af de nye salmer, der er kommet med i salmebogen fra 2003. Det blev til i alt 142 nye salmer i forhold til den gamle salmebog, og mange af dem er skrevet inden for de sidste 100 år. Der digtes altså stadigvæk salmer i Danmark, men hvem er det, der digter, og hvad indeholder disse nye salmer?

Vi mødes onsdage kl. 14-16 i Sognegården. Efter en generel introduktion til den nye salmebog og salmedigtning, vil vi bruge én onsdag pr. digter. Hver gang med en gennemgang af digteren og med et kig på en eller flere af hans eller hendes salmer. Læsestof til første gang kan hentes på kirkekontoret fra 1. september

Onsdag den 12. september:
Salmebogen og salmedigtning
Onsdag den 31. oktober:
Johannes Johansen
Onsdag den 14. november:
Holger Lissner

Kommende arrangementer

Matiné-musik i Sognegården

FREDAGE KL. 11-12.30

Svend Hjartbo og Balck Jensen byder igen på formiddags-sang.

Første gang fredag den 14. september. Derefter den 5. og 26. oktober samt 16. november og 14. december.

Programmet indeholder fællessang og musik for violin og klaver. Der synges et blandet og afvekslende repertoire bestående af fællessang og viser, som fremføres af Balck Jensen.

Alle er hjertelig velkomne.

Lørdagsgudstjeneste

Alle er velkomne til denne lidt anderledes gudstjeneste. Der er prædiken og nadver som i søndagens gudstjeneste, men det hele er gjort lidt mere børnevenligt, og gudstjenesten varer ca. 30 min. Det er muligt at få sit barn døbt ved denne gudstjeneste.

I efteråret ligger gudstjenesten på følgende dato:

LØRDAG DEN 1. DECEMBER KL. 11

Konfirmationer i 2008

Berit Weigand Berg har konfirmation Kristi himmelfarts dag den 1. maj

Indskrivning for Nyager Skoles 8A finder sted
SØNDAG DEN 2. SEPTEMBER KL. 19.00

Vi indleder med en kort gudstjeneste i kirken og går derefter over i Sognegården, hvor der vil være en forfriskning samt mere information om, hvordan undervisningen kommer til at forløbe.

Er man forhindret i at deltage den 2. september, kan man inden da kontakte Berit direkte for indskrivning.

Undervisningen finder sted på torsdage eftermiddag, og begynder torsdag den 13. september.

Preben Svoldgaard Larsen har konfirmation Store bededag den 18. april

Indskrivning for Nyager Skoles 8 B og C finder sted
FREDAG DEN 7. SEPTEMBER KL. 16-18 I SOGNEGÅRDEN

Undervisningen finder sted på mandage og fredage eftermiddage – første undervisningsdag er mandag den 1. oktober.

1 hold om mandagen og 2 hold om fredagen. De nøjagtige tidspunkter aftales med konfirmanderne i forbindelse med indskrivningen.

**Prædiken til 6. søndag
e. trinitatis. Matth. 5,20-26.
15. juli 2007**

Forleden lukkede jeg op for sommergæsten – et program med en kendt person, som fortæller om sit liv og tanker. Gæsten var denne dag Bent Jensen, professor i historie ved Syddansk Universitet. Han er netop her i foråret blevet udnævnt til leder af Center til studiet vedrørende Danmark under Den Kolde Krig, det såkaldte koldkrigscenter. Det har skabt en voldsom debat i medierne, for Bent Jensen er en historiker med markante synspunkter og selvstændige meninger.

Bent Jensen fortalte, at han var opvokset i et indremissionsk hjem, men havde senere i livet som ung menneske haft svært ved at fordøje denne form for kristendom. Han havde for længst gjort op med den. Men i dag betyder kristendommen meget for ham. Han kan slet ikke leve uden den, sagde han.

Intervieweren spurgte ham, hvad det så var i kristendommen, der var så væsentligt. Dertil svarede han, at det var påskebudskabet om Jesu opstandelse. Og så holdt

han en pause og trak vejret en ekstra gang – for ligesom at tage tilløb til det han så ville sige – og så undskyldte han sig med, at det kunne man næsten ikke sige på nutidsdansk – men så kom det: det væsentligste for ham var Guds nåde og syndernes forladelse. Jeg kunne godt høre, at intervieweren var lidt overrasket over dette svar. Det havde hun ikke ventet. Men for at føre samtalen videre, så stillede hun ham dette spørgsmål: Har du da brug for syndsforladelse?

”Det har jeg. Jeg er alt for optaget af mig selv og mine egne projekter”, lød svaret kort og godt.

Dagens evangelium handler om religion og jura. Det er selvfølgelig ikke tanken, at religion og jura skal blandes sammen. Ethvert samfund er nødt til at regulere det liv, som borgerne skal leve med hinanden. Det er det Folketinget gør her i landet. Lovene fastsætter vore rettigheder og pålægger os pligter. Begrænses på den måde vores frihed af loven, så afgrænses også vore pligter af loven. Også på den måde betyder loven en beskyttelse, idet den sætter grænser for, hvad der kræves af os borgere. Loven skal gøre ret og skel til alle

sider og derved gøre livet muligt. Dermed er ikke sagt, at lovene er fuldkommen retfærdige eller dog så noget nær det bedste, som det er muligt at komme. Nej, vi bliver aldrig færdige med at rette og ændre lovene, ophæve love og fastsætte nye.

Det er Moseloven, der har holdt det jødiske folk i live indtil i dag. Den beskyttede den enkelte ved at sikre den enkeltes rettigheder og afgrænse hans eller hendes pligter. Det var sådan loven benyttedes indtil Jesu tid. Loven skulle være med til at sikre den enkelte ikke blot over for andre, men også over for Gud.

Jøderne fortolkede loven sådan, at den blev nogenlunde overkommelig, at den også gjorde menneskets forhold til Gud nogenlunde overkommeligt. Ved så nogenlunde at gøre, hvad loven krævede af dem, blev de så nogenlunde retfærdige og fik lidt ret overfor Gud. De sikrede sig ved at holde loven, det troede de da! Og sikre sig, det er jo det, vi alle sammen gerne vil!

Ved vore love – de love, som Folketinget vedtager – søger vi at bygge tilværelsen op, at gøre den lun og tryk. Vi beskytter os, beskytter vort liv bag lovens solide hegn.

Men med Jesu budskab blev Moseloven radikaliseret og strammet, således at den blev til et samvittigheds spørgsmål. Kristendom er ikke de ti bud. Men kristendom er en radikalisering af de ti bud.

Det fremgår af dagens evangelium, hvor det hedder: ”Hvis jeres retfærdighed ikke overgår de skriftkloges og farisæernes, kommer I slet ikke ind i Himmeriget.” Enhver kan høre, at her tales direkte og uden omsvøb. Det handler om den retfærdighed, som giver adgang til Guds rig.

I det følgende forklarer Jesus så, hvad det er han helt konkret mener med den omtalte retfærdighed. Han tager udgangspunkt i den jødiske lov og citerer det 5. bud. ”I har hørt, at der er sagt til de gamle: Du må ikke slå ihjel, og den, som slår ihjel, er skyldig for domstolen”. Dette bud er ikke til at misforstå. Det er formuleret som enhver anden lov. Den, der slår andre ihjel, er skyldig til straf. Men i modsætning til det gamle kommer Jesus så med det nye. ”Men jeg siger jer, at enhver, som bliver vred på sin broder, er skyldig for domstolen”. Det er tydeligt, at den retfærdighed, som Jesus kræver, er helt anderledes end det 5. bud. Nu er det ikke nok at handle i overensstemmelse med

lovens bud og de skriftkloges ud-lægning. Skyldig for Gud er nu ikke bare den, som overtræder lo-ven, men enhver, som i tanke, ord og gerning ikke følger Guds vilje. Forstået på denne måde er det ikke et spørgsmål om jura, men om etik og samvittighed.

Den nye retfærdighed, som Je-sus sætter i stedet for farisæernes og de skriftkloges, sprænger fuld-stændig lovens jødiske form. For-bindelsen mellem forbrydelse og straf gøres meningsløs, når kravet skærpes til det uoverkommelige, alt imens forbrydelsen bliver min-dre og mindre. Det er netop det, der sker, når kravet og fordringen lyder sådan:

”Vær barmhjertig, som jeres fader er barmhjertig. Døm ikke, så skal I ikke selv dømmes; fordøm ikke, så skal I ikke fordømmes. Tilgiv, så skal I få tilgivelse.”

Guds bud - i Jesu fortolkning - ri-ver alle hegn ned og alle skjul og alt det, vi bygger op til værn for os selv – og stiller os ud på den åbne mark, hvor vor pligt til at elske er uden grænser og betingelser! Guds bud er sådan, at det hele tiden giver os hen til næsten. ”Hvorfor ser du splinten i din broders øje, men læg-ger ikke mærke til bjælken i dit eget øje?” Som svar på dette spørgsmål kommer vi alle sammen til kort.

Hvordan kan du sige til din bro-der: Broder, lad mig tage den splint ud, som er i dit øje! når du ikke selv ser bjælken i dit eget øje? På dette spørgsmål kommer vi også til kort. Vi står tilbage som skyldige. Det er os selv, vi elsker. Enhver er sig selv nok! Men det er ikke det, du skal. Det du skal, det er at elske din næste som dig selv eller for at udtryk-ke det lidt skarpere: Du skal elske din næste i stedet for dig selv. Så indvender man ofte, at kærlig-hed ikke er noget, der kan påby-des, for kærlighed og barmhjer-tighed er en følelse, som kommer indefra – spontant og uden no-gen logisk forklaring. Det er vel også meget rigtigt ud fra en al-men menneskelig forståelse. Men kristendommen taler helt an-derledes om disse ting. I kristen-dommen er kærlighed og barm-hjertighed en pligt – altså et krav, der stilles til den enkelte. Søren Kierkegaard udtrykker det således i ”Kjerlighedens Gjernin-ger”:

Thi dette er just Kjendetegnet paa den christelige Kjerlighed og er dens Ejendommelighed, at den indehol-der denne tilsyneladende Modsigel-se: at det at elske er pligt.

Det er det, der adskiller kristen-dommens forståelse af kærlighe-

den fra alt andet, hvor kærlighe-den ses som en spontan følelse.

Et andet sted hos Kierkegaard hedder det sådan:

Vilde nogen mene, at et Menne-ske ved at blive forelsket eller ved at have fundet en Ven, havde lært den christelige kærlighed, da er han i stor vildfarelse.

Kærlighed til den elskede eller vennen kalder Kierkegaard for forkærlighed, og det har intet at gøre med kærlighed i kristelig forstand. Hvis I kun elsker dem, der elsker jer, hvad løn kan I så vente? Det gør tolderne også. Og hvis I kun hilser på jeres brød-re, hvad særligt gør I så? Det gør hedningerne også.

Forskellen kan udtrykkes på den-ne måde:

I verdens øjne er Kjerligheden et Forhold mellem Menneske og Menneske; Christendommen deri-mod lærer, at Kjerlighed er et for-hold mellem: Menneske – Gud – Menneske, det vil sige, at Gud er Mellembestemmelsen, Gud er den, som befaler og kræver.

Forstået på denne måde bliver fordringen og kravet om kærlig-hed rettet til den enkelte, til dig og mig. Kristendommen er altid en tiltale til hin enkelte. Samfundet kan ikke tilgive. I samfundet hersker loven. Dom-

meren kan ikke tilgive forbryde-ren. Dommeren er sat til at døm-me efter straffeloven.

Det er alene i forholdet mellem Gud og det enkelte menneske, og i forholdet mellem det enkelte menneske og næsten, at tilgiv-el-sen hører hjemme.

Den, der ikke vil tilgive, det er det menneske, som ikke hører og tror evangeliet, og derfor døm-mer sig selv. Men den, der tilgi-ver, den, der er barmhjertig, det er hin enkelte, som hører og tror evangeliet og lever af syndernes forladelse.

Her til sidst skal jeg – for nu at vende tilbage til indledningen med Bent Jensen - så stille det spørgsmål: Hvordan kan vi holde ud at se os selv i spejlet med bjælker, fejl, svigt og grimme tanker, følelser og drifter uden at blive lammede og bukke under? Hvordan kan vi leve og overle-ve med det?

Det kan vi kun, fordi vi har Guds nåde og syndernes forladel-se i Kristus at holde os til og le-ve på.

Nu har I hørt det.

Så gå da frit, enhver til sit og stole på Guds nåde!

Amen.

Hvorfor fejrer vi høsten?

"Aarets anden Halvdel var meget fattig paa Fester". Sådan skriver Troels-Lund i "Dagligt Liv i Norden i Det sekstende Aarhundrede" og fortsætter: *"Af Mærkedage ejede den kun tre: Mikkelsdag, Allehelgensdag og Mortensdag, af hvilke ingen spillede nogen synderlig Rolle".*

Der er i de senere år gjort et forsøg på at puste nyt liv i Allehelgensdag. Nogle gør det ved at låne fra den amerikanske tradition "Halloween" som en udklædningsfest for børn. Andre gør det på Allehelgenssøndag ved at give plads i gudstjenesten til at mindes de mennesker, som ikke længere er blandt os. Det er endnu for tidligt at sige noget om, hvorvidt det betyder, at dagen får en større rolle at spille på sigt. Indtil videre er det derfor nok mest korrekt at svare Troels-Lund: "og sådan er det stadigvæk". De tre efterårsfester er ikke dem vi gør mest ud af. Mange kirker – både dem på

landet og dem i byerne – fejrer høstgudstjeneste i en eller anden form. Det sker visse steder omkring Mikkelsdag, den 29. september, som er den dag den katolske kirke har udråbt til festdag for høsten. Ifølge almanakken var netop Mikkelsdag ikke noget dårligt bud på en dag, hvor høsten kunne fejres. Bonden skulle nemlig udfra vinden på Mikkelsdag kunne få et varsel om vinterens kornpriser. Ingen vind betød lave priser.

I dag hører vi om kornpriser længe inden den 29. september. Over sommeren hører vi om landbrugets forventning til høsten, og ganske kort tid efter høsten er i hus får vi resultatet. Informationer om mængden, kvaliteten og fugtigheden af kornet bliver samlet ind stort set mens der høstes, og det er alt sammen med til med at give et godt fingerpeg om vinterens priser. Fejring af høsten i kirken er nogle steder fulgt med varslet om kornets pris og bliver der-

for fejret noget tidligere end Mikkelsdag.

I gennem generationer har udbyttet af årets høst haft stor indflydelse på den enkelte familie. Og selv de mennesker, der boede i storbyer, fulgte levende med. For store dele af deres familie var forsat direkte afhængig af høsten. Sådan er det ikke helt mere. Landbrugene er blevet større, og mange er ejet af forskellige former for firmaer. Det er med til at sikre den enkelte landbrugsfamilie bedre mod dårlige tider, men det betyder også, at mange danskere ikke længere er i kontakt med nogen, der har høsten som deres eksistensgrundlag.

Det kan derfor godt virke lidt pudsigt at kirken forsat fejrer høsten. Storbykirker der bliver pyntet med neg, selvom man aldrig ser skyggen af en mejer-tærsker i området, og hvis der høstes i sognet, så er det mest frugt fra haverne for hyggenes skyld. Men i bund og grund

er vi forsat meget afhængige af høsten. De nye tider har endnu ikke lavet om på, at vi hver eneste dag spiser og nyder godt at det, som jorden giver os. Det er dog ikke jorden alene, men også menneskets forståelse og brug af jorden, der sikrer os mad. Til høstfesten i kirken kan vi derfor både fejre naturens evne til at frembringe fødevarer, og samtidigt menneskets evne til hele tiden at blive bedre til at udnytte jordens ressourcer. Det har i nogle kirker, og særligt i bykirker, betydet, at høstgudstjenesten har fået et præg af takkegudstjeneste, hvor man bruger dagen til at sige tak for alle livets goder. Både dem som naturen giver os, som mennesker giver os, og i høj grad også dem, som Gud skænker os.

Jeg - en kirkesanger

af Kurt Dahl

At være kirkesanger kræver at man først og fremmest har en god sangstemme. Man skal være musikalsk, og man skal blandt andet også kunne læse noder fra bladet (melodibogen), især efter at vi har fået den nye salmebog. Ikke sjældent sker det, at en ny salme med kort varsel skal indøves til førstkommende søndag.

Dagens vits kunne være: ”

Hvorfor tror I de bruger to salmebøger i Århus? – fordi de tror, det kommer ud i stereo.”

Jeg har været fast kirkesanger (gelænderlærke er et kælenavn for sangere) i Grøndalslund Kirke i over 5 år. At være kirkesanger i den Danske Folkekirke kræver at man tænker sig godt om, før man søger jobbet. Dette er der flere grunde til. For det første arbejder man hver søndag og på alle helligdage, hvor andre almindeligvis har fri. Så det med at tage hjem til familien,

eller tilbringe lørdag nat på diskotek, er udelukket. Kan man ikke affinde sig med det, så er det nok ikke lige kirkesanger, man skal være. Endvidere er der jo også både bisættelser og bryllupper på andre af ugens dage. Jeg kan i øvrigt fortælle, at det er vanskeligt at få mandlige sangere, da mange har et fuldtidsjob ved siden af jobbet som kirkesanger.

Jeg har været kirkesanger i over 25 år, og jeg har sunget i de fleste kirker i København. Jeg fik mit første job i Samuels Kirken på Nørrebro i 1980. Jeg var ansat her i 14 år, hvor jeg blandt andet havde solo koncerter og medvirkede ved alle festlige lejligheder i menighedssalen. Det var med underholdning lige fra radioens Jørn Hjørtung til operette-toner.

Hvis nogen vil spørge mig hvad det betyder at være kirkesanger, så kan jeg fortælle, at det betyder rigtig meget for mig. Jeg nyder at synge vores

dejlige salmer, og jeg oplever, at det er en berigelse at bruge min stemme varieret. Endelig føler jeg også en indre ro, som ikke findes mange andre steder.

Jeg har sunget til mange tusinder begravelser og bisættelser. Flere af mine venner har i tidens løb spurgt, om det ikke er meget trist at synge ved alle disse begravelser, og jeg har svaret, at jeg er professionel, og at det er en del af mit ar-

bejde. Men selvfølgelig er jeg berørt ved de specielle lejligheder, hvor det drejer sig om et barn eller et ungt menneske. Det bliver aldrig en vane. En god ven af mig sagde en dag med et glimt i øjet, hvor vi havde haft tre bisættelser: ”Du er nu også så forlystelsessyg!”

Til sidst kan jeg fortælle, at jeg er en af de sidste kirkesangere (”kistelærker” bliver man kaldt), som synger solo ved bisættelser. Solosang, som afdøde eller pårørende måtte have ønsket, kan være alt lige fra Den gamle gartner til Ave Maria. Desværre kender den nye generation ikke til alle de tidligere traditioner, og det betyder bl.a. også, at man nogle gange vælger at spille en CD eller et bånd med f.eks. Placido Domingo eller Kim Larsen – også fordi disse betød noget ganske særligt for afdøde. Men tiderne ændrer sig jo – og Gud ske lov for det! Ingen går jo heller rundt i dag med halm i træskoene.

Begravelse og bisættelse på Grøndalslund kirkegård

af Jan B. Nordholm,
kirkegårdsleder

Når en begravelse skal finde sted

Kirkegården skal senest 48 timer før en begravelse modtage anmeldelse af denne. Så tidligt som muligt bestiller kirkegården en graveentreprenør, som graver graven dagen før begravelsen. Forinden har kirkegårdens personale ryddet gravstedet for planter, trædesten og andet. Det er familien der sørger for flytning af eventuel gravsten. Kirkegårdskontoret har konstateret afdødes medlemskab af folkekirken, bo-kommune, kistens størrelse, løbetid på gravsted (skal være 20 år) og udfærdiget en faktura.

Dagen før begravelsen

Gartnerne kører afstivningsmateriel og 3 vogne ud til gravstedet. Når graveentreprenøren kommer graves der cir-

ka 4 kubikmeter jord væk og opsættes afstivning. Herefter udlægges gangplanker, og graven pyntes med gran og hullet afdækkes. Den ene vogn med jord bruges ikke igen, men køres til depot.

Efter begravelsen

Når begravelsen har fundet sted, og familie og venner er gået, påfører gartnerne cirka en ½ kubikmeter grus om kisten inden der kommer jord på. Jorden lægges op i en lille forhøjning, afdækkes med gran, og blomsterne arrangeres.

Kirkegården bruger til en begravelse cirka 12 til 15 mandetimer, og der benyttes gravemaskine, traktor, traktortovne, truck og afstivningsmateriel.

Eksempler på gravsteder på Grøndalslund kirkegård

Fra gammel tid var den mest brugte form for gravsted det *individuelle kistegravsted* og

familiegravstedet. En lille have med hæk omkring, med sten og gravpyntning efter eget valg. De pårørende har valget mellem selv at vedligeholde gravstedet eller betale kirkegården for pasningen. Der findes stadig mange familiegravsteder på Grøndalslund kirkegård.

I dag ønsker mange en *kistegrav i græsplæne*. Der kan vælges en flad sten på graven

med bogstaverne hugget ned i stenen, således at græsslåmaskinen kan køre hen over hele området. De efterladte betaler, samtidig med gravstedskøbet, pasning af gravstedet i fredningsperioden, der normalt er på 20 år. Herved opnås at de efterladte ingen yderligere forpligtelser har, men kan besøge gravstedet og tænke de tanker, der for dem er de rette.

Kistegrav i græsplæne

Ved bisættelser, som i dag er det mest almindelige, er der 4 typer gravsteder som er de mest brugte, nemlig *eget individuelt urnegravsted* med sten og pyntning efter eget valg, *urnegravsted i græsplæne*, *urnegravsted med blomster* samt nedsættelse i *anonym fællesgrav*.

Et *urnegravsted i græsplæne* er som et *kistegrav i græsplæne*,

Urnegravsted i græsplæne

men i miniformat og med en fredningstid på kun 10 år.

Et *urnegravsted med blomster* er på Grøndalslund kirkegård et gravsted hvor de efterladte samtidig med gravstedskøbet betaler for pasningen i fredningsperioden der normalt er på 10 år. Pasningen består blandt andet af årlig plantning af 10 stedmoderplanter, 10 begoniaplantter samt gran-

Urnegravsted med blomster

Anonym fællesgrav

pyntning. Herved opnås, at der altid er smukt, når de efterladte besøger gravstedet.

Den *anonyme fællesgrav* er en stor græsplæne hvor der nedsættes urner. Der sættes ingen gravsten, men man kan få oplyst hvor urnen er nedsat. På

Grøndalslund kirkegård kan pårørende være med til nedsættelsen, hvis det ikke strider mod afdødes ønske.

Til sidst kan tilføjes, at man på kirkegårdskontoret kan få udleveret en folder med de forskellige muligheder for begravelser.

AUGUST**Tirsdag den 28. kl. 19**

Menighedsrådsmøde i Sognegården. Mødet er offentligt

SEPTEMBER

Grøndalslunkoret over tirsdage fra kl. 19.45 – 21.45 i Sognegården.
Første aften efter ferien den 4.

Onsdag den 5. kl. 14-16

Københavns bombardement ved historiker Henrik Saxthorp

Søndag d. 9. efter højmessen

Høstfrokost i Sognegården
Tilmelding senest den 6. september

Onsdag den 12. kl. 14-16

Studiekreds: Salmebogen og salmedigtning ved Berit Weigand Berg

Fredag den 14. kl. 11-12.30

Matinémusik i Sognegården

Onsdag den 19. kl. 14-16

Foredrag om operaen "Don Carlos" ved Bjørn Steding-Jessen

Søndag d. 23. efter højmessen

Heldagsturen
Tilmelding, se side 4

Onsdag den 26. kl. 14-16

Studiekreds om Kierkegaard ved Preben Svoldgaard Larsen

Onsdag den 26. kl. 19

Menighedsrådsmøde i Sognegården
Mødet er offentligt

Søndag den 30. kl. 16

Koncert i kirken med trio "Triolina"

OKTOBER

Grøndalslunkoret over tirsdage fra kl. 19.45 – 21.45 i Sognegården

Onsdag den 3. kl. 14-16

"Oldemor med rygsæk i Peru" ved Birgit Ross

Fredag den 5. kl. 11-12.30

Matinémusik i Sognegården

Onsdag den 10. kl. 14-16

Studiekreds om Kierkegaard ved Preben Svoldgaard Larsen

Onsdag den 24. kl. 14-16

William Shakespeare, liv og digtning ved Christina Philipstatt, præst og højskolelærer

Torsdag den 25. kl. 19

Menighedsrådsmøde i Sognegården
Mødet er offentligt

Fredag den 26. kl. 11-12.30

Matinémusik i Sognegården

Onsdag den 31. kl. 14-16

Studiekreds: om Johannes Johansen ved Berit Weigand Berg

NOVEMBER

Grøndalslunkoret over tirsdage fra kl. 19.45 – 21.45 i Sognegården

Torsdag den 1. kl. 19

"Gospel, blues og Elvis" ved organist Gunnar Brønholt

Onsdag den 7. kl. 14-16

Rom-traktaten ved lektor cand.polit. Kjeld Lykke

Søndag den 11. kl. 16

Koncert i kirken med værker af Buxtehude ved Ulla og Kjeld Østergaard

Onsdag den 14. kl. 14-16

Studiekreds: Om Holger Lissner ved Berit Weigand Berg

Fredag den 16. kl. 11-12.30

Matinémusik i Sognegården

Onsdag den 21. kl. 14-16

Den danske velfærdsstats historie ved Henning Tjørnehøj

Søndag d. 25. efter højmessen

Julefrokost i Sognegården
Tilmelding senest den 22. november

Mandag den 26. kl. 19

Menighedsrådsmøde i Sognegården. Mødet er offentligt

Onsdag den 28. kl. 14-16

Studiekreds om Kierkegaard ved Preben Svoldgaard Larsen

Forsidefoto

Parti fra Unnerup ved Rågeleje

Kirkelige adresser og oplysninger tilhørende Grøndalslund Kirke

KIRKEKONTOR

Kordegne *Rita Schoubye*
Tårnvej 350, 2610 Rødovre
Tlf.: 36 70 74 00, Fax.: 36 70 74 00
e-mail: rsc@km.dk
Åbent mandag-onsdag kl. 10-14
torsdag-fredag kl. 10-13
torsdag tillige kl. 16-18

SGNEPRÆST

(kirkebogsfører og begravelsesmyndighed)
Berit Weigand Berg
Tårnvej 352, 2610 Rødovre
Tlf.: 36 70 23 70
mobiltlf.: 21 20 33 52
e-mail: bwb@km.dk
Træffes bedst tirsdag, onsdag og fredag kl. 9-10
Torsdag kl. 17-18
Men også gerne efter aftale

SGNEPRÆST

Preben Svoldgaard Larsen
Schweizerdalsvej 40
2610 Rødovre
Tlf.: 36 41 43 37
e-mail: psl@km.dk
Træffes bedst mandag, onsdag, torsdag og
fredag kl. 17-18.
I øvrigt efter aftale.

KIRKETJENER

Per Vienberg
Tlf.: 36 70 54 15
Træffes dagligt kl. 8-10

ORGANIST

Ulla Østergaard
Tlf.: 44 91 30 86, Fax: 44 91 30 88

MENIGHEDSRÅDETS FORMAND

Jann Larsen
Juelsmindevej 2A, 2610 Rødovre
Tlf.: 36 41 06 13
e-mail: jl@im.dk

DFD GRØNDALSUND

Oplysninger fås hos
Evan Rungsted Tlf.: 36 70 69 49
e-mail: evan@fdf.dk

HJEMMESIDE

www.groendalslundkirke.dk
Webmaster: *Peter Skriver*
e-mail: peterskriver@get2net.dk

KIRKEGÅRDSKONTOR

Kirkegårdsleder:
Jan Bøje Nordholm
Schweizerdalsvej 50
2610 Rødovre
Bogholder: *Anette Majland*
Tlf.: 36 70 26 49, Fax: 36 70 55 84
e-mail: groendalslundkirkegaard@mail.dk
Kontortid: mandag-fredag kl. 9-13

KIRKELIG VEJVISER

Registrering af fødsel, død, navngivelse,
ændring og anmodning om attester sker
ved henvendelse til kordegnen.

Anmodning om dåb, konfirmation,
bisættelse eller begravelse sker ved
henvendelse til en af præsterne eller
kordegnen.

KIRKEBIL

Grøndalslund kirkebil, til gudstjenester eller
andre arrangementer i kirke og sognegård,
bestilles ved at ringe på tlf.: 43 45 45 45

KIRKEBLAD

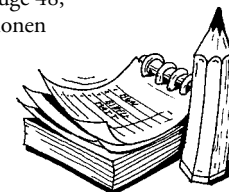
Redaktionsudvalg:
Hanne Kjerulff (ansv.)
e-mail: hanne_kjerulff@net.dialog.dk
Maiken Dencker
Grete P. Hansen
Dtp og tryk: Islev Tryk a/s, Rødovre

KONFIRMATIONER I 2008

Store bededag den 18. april
ved *Preben Svoldgaard Larsen*
Kristi himmelfartsdag den 1. maj
ved *Berit Weigand Berg*

TIL NÆSTE NUMMER

Bidrag til næste nummer af kirkebladet,
som udkommer i uge 48,
bedes være redaktionen
i hænde inden
1. november.

Gudstjenester

SEPTEMBER

Søndag den 2. kl. 10
13. søndag efter trinitatis
Preben Svoldgaard Larsen

Søndag den 9. kl. 10
Høstgudstjeneste
14. søndag efter trinitatis
Berit Weigand Berg

Søndag den 16. kl. 10
15. søndag efter trinitatis
Preben Svoldgaard Larsen

Søndag den 23. kl. 10
16. søndag efter trinitatis
Berit Weigand Berg

Søndag den 30. kl. 10
17. søndag efter trinitatis
Preben Svoldgaard Larsen

OKTOBER

Søndag den 7. kl. 10
18. søndag efter trinitatis
Berit Weigand Berg

Søndag den 14. kl. 10
19. søndag efter trinitatis
Preben Svoldgaard Larsen

Søndag den 21. kl. 10
20. søndag efter trinitatis
Preben Svoldgaard Larsen

Søndag den 28. kl. 10
21. søndag efter trinitatis
Preben Svoldgaard Larsen

NOVEMBER

Søndag den 4. kl. 10
Alle helgens dag
Berit Weigand Berg
Alle helgens dag kl. 16
Berit Weigand Berg

Søndag den 11. kl. 10
23. søndag efter trinitatis
Preben Svoldgaard Larsen

Søndag den 18. kl. 10
24. søndag efter trinitatis
Berit Weigand Berg

Søndag den 25. kl. 10
Sidste søndag i kirkeåret
25. søndag efter trinitatis
Preben Svoldgaard Larsen

DECEMBER

Lørdag den 1. kl. 11
Børnegudstjeneste
Berit Weigand Berg

Søndag den 2. kl. 10
1. søndag i advent
Berit Weigand Berg